

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 Львівський національний університет імені Івана Франка
 Кафедра обліку і аудиту

 "ЗАТВЕРДЖУЮ"
 Проректор
 " 31 " *серпня* 2016 року

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
 УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

**ПРОГРАМА
 вибіркової навчальної дисципліни**

підготовки	докторів філософії
галузі знань	07 "Управління і адміністрування"
зі спеціальності	071 "Облік і оподаткування"
факультету	економічного

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг (год.)	Всього аудит. (год.)	у тому числі (год.):		Самостійна робота (год.)	Контрольні (модульні) роботи (шт.)	Індивідуальні навчально-дослідні роботи, (шт.)	Іспит (сем.)
					Лекції	Практичні				
Денна	2	3	90	48	32	16	42	2	1	3
Вечірня	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Заочна	2	3	90	18	12	6	72	2	1	3

Львів
 2016 рік

РОЗРОБЛЕНО :

Львівський національний університет імені Івана Франка

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

доцент кафедри обліку і аудиту, к.е.н. Струк Н. С.

Обговорено та рекомендовано до впровадження Вченою радою економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка для напряму підготовки докторів філософії за спеціальністю 071 “Облік і оподаткування” від 31 серпня 2016 року, протокол № 1.

© Струк Н. С., 2016

© Львівський національний

університет імені Івана Франка, 2016

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни “Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на підприємстві” складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії з галузі знань 07 “Управління і адміністрування” за спеціальністю 071 “Облік і оподаткування”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні основи, порядок організації, методика здійснення та практичне використання обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві.

Об’єктом вивчення є процес обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві.

Міждисциплінарні зв’язки: Вивчення дисципліни “Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на підприємстві” забезпечується отриманими знаннями з дисциплін: “Бухгалтерський облік”, “Фінансовий облік I”, “Фінансовий облік II”, “Управлінський облік”, “Стратегічний управлінський облік”, “Збалансована система показників в управлінському обліку”, “Фінансовий аналіз”, “Аналіз бізнес-процесів на підприємстві”, “Методи і моделі прийняття рішень в аналізі і аудиті”, “Облік в управлінні підприємством”, “Обліково-аналітичне забезпечення логістики підприємства”, “Інформаційні системи в бухгалтерському обліку і оподаткуванні” “Менеджмент”, “Маркетинг”, “Статистика підприємств”.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретичні та організаційно-функціональні складові обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві.

2. Релевантність обліково-аналітичної інформації та її використання в управлінні витратами на підприємстві.

1. Мета і завдання навчальної дисципліни

1.1 **Мета** навчальної дисципліни “Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на підприємстві” – формування теоретичних знань і практичних навиків інтерпретації та систематизації інформації щодо обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві з використанням сучасного програмного забезпечення для визначення оптимальної структури витрат, що дозволить максимізувати економічну вигоду для підприємства.

1.2 Основними **завданнями** вивчення дисципліни “Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на підприємстві” є:

- вивчити суть, принципи і методи обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві;
- з’ясувати роль обліково-аналітичного забезпечення в системі управління витратами на підприємстві, способи його організації;

- вивчити підходи до класифікації витрат, методи визначення їх поведінки для обґрунтування управлінських рішень;
- набути навички щодо застосування перспективних методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) для прийняття управлінських рішень;
- розглянути альтернативи використання методики аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку підприємства для управління витратами на підприємстві;
- з'ясувати можливості застосування релевантної облікової інформації для обґрунтування операційних управлінських рішень;
- напрацювати здатність здійснювати ситуаційний аналіз проектів управлінських рішень для оптимізації витрат підприємства;
- розкрити структуру обліково-аналітичного забезпечення управління витратами за центрами відповідальності та її вплив на бюджетування діяльності підприємств;
- обґрунтувати доцільність та оцінити ефективність додаткових витрат на організацію обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми, аспіранти повинні:

знати:

- понятійно-категоріальний апарат обліку й аналізу та основні категоріальні підходи до визначення витрат підприємства, їх взаємозв'язок із пов'язаними категоріями (“затрати”, “збитки”, “втрати”);
 - зміст кожного економічного елементу витрат та їх нормативно-правове підґрунтя;
 - основні наукові підходи до класифікаційної характеристики витрат як об'єкта управління;
 - етапи становлення та розвитку системи обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві;
 - сучасні наукові підходи науковців і практиків до розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві;
 - особливості впливу різних методів калькулювання на систему управління витратами;
 - актуальні проблемні питання теорії, практики, законотворчості стосовно обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві;
 - сутність та вимоги до наукового дослідження системи управління витратами, форми узагальнення наукових результатів;
 - методологічні засади наукового дослідження обліково-аналітичної інформації для управління витратами на підприємстві.

вміти:

- здійснювати критичний аналіз теоретичних та практичних напрацювань, робити лаконічні висновки, узагальнювати й надавати пропозиції щодо розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві;
- користуватися сучасними засобами роботи з науковою та правовою літературою, раціонально використовуючи методи наукового пізнання під час формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві;
- правильно тлумачити і застосовувати законодавчі акти з обліку витрат, методи економічного аналізу для здійснення науково обґрунтованих досліджень;
- оцінювати й синтезувати нові підходи до удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві;
- застосовувати інструментарій факторного аналізу фінансових результатів підприємства та виявляти вплив обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на його показники;
- аналізувати шляхи управління собівартістю на підприємстві;
- робити конкретні науково аргументовані пропозиції та рекомендації для удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві.

набути компетентностей:***загальнонаукових:***

- здатність набувати теоретичні та практичні знання щодо обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві, зважаючи на результати наукових досліджень;
- здатність виявляти актуальні проблеми та визначати відповідні завдання для удосконалення та поглиблення знань з обліку й аналізу витрат для ефективного управління ними на підприємстві;
- здатність аналізувати, рецензувати наукові праці, брати участь у наукових дискусіях, висловлюючи та аргументуючи власну наукову позицію щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві;

фахових:

- здатність кваліфіковано тлумачити і застосовувати нормативно-правові акти та теоретичні положення обліку й аналізу до системи управління витратами на підприємстві;
- здатність робити кваліфіковані висновки та надавати слушні пропозиції щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві, зважаючи на детальне вивчення їх структури.

соціально-особистісних:

- здатність до організації власної наукової діяльності, системного підходу та критичного мислення;
- здатність до якісного та професійного виконання поставлених завдань перед дослідженням;
- здатність наполегливо досягати мети.

Для вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS. Зокрема на денній формі навчання: лекцій – 32 год., практичних – 16 год., самостійної роботи – 42 год.; на заочній формі навчання: лекцій – 12 год., практичних – 6 год., самостійної роботи – 72 год.

2. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Оцінювання знань аспіранта здійснюється за 100-бальною шкалою:

- максимальна кількість балів під час оцінювання знань аспірантів із дисципліни, яка завершується іспитом, становить за поточну успішність 50 балів, на іспиті – 50 балів;
- під час оформлення документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань аспірантів за різними системами.

Таблиця 1

Шкала оцінювання : університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою
			Екзаменаційна оцінка
90 – 100	A	Відмінно	Відмінно
81– 89	B	Дуже добре	Добре
71– 80	C	Добре	
61 – 70	D	Задовільно	Задовільно
51 – 60	E	Достатньо	
21 – 50	FX	Недостатньо	Незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 20	F	Незадовільно	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
1	n	Не з'явився	Не з'явився

Оцінювання знань аспірантів з навчальної дисципліни “Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на підприємстві” здійснюється на основі поточного, модульного та підсумкового контролю знань (іспиту).

Об'єктами поточного контролю знань аспірантів з дисципліни “Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на підприємстві” є:

- 1) систематичність та активність роботи на практичних заняттях;
- 2) виконання самостійних (індивідуальних) завдань;
- 3) виконання модульних (контрольних) завдань.

При оцінці систематичності та активності роботи аспіранта на практичних заняттях враховується:

- рівень знань, продемонстрований у відповідях на практичних заняттях;
- активність під час обговорення дискусійних питань;
- результати виконання практичних робіт, завдань поточного контролю тощо.

Під час виконання самостійної роботи враховується: ступінь опрацювання та засвоєння теми в цілому чи окремих питань, підготовка наукових публікацій, застосування

здобутих знань під час роботи над темою дисертації, переклад іноземних текстів за відповідною тематикою тощо.

Під час оцінювання модульних (контрольних) завдань враховується загальний рівень теоретичних знань і практичні навички, набуті аспірантами під час опанування тем змістового модуля.

Поточний модульний контроль проводиться у формі тестів, відповідей на теоретичні запитання та розв'язування практичних завдань.

Порядок вивчення дисципліни та оцінювання знань доводиться до відома аспірантів під час семестру.

3. Засоби діагностики успішності навчання

Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю аспірантів є важливим структурним компонентом навчально-наукового процесу. Підсумкове оцінювання знань аспірантів здійснюється за поточним та проміжним контролем знань під час семестру.

Для перевірки якості підготовки, знань і вмінь аспіранта з дисципліни “Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на підприємстві” використовуються такі засоби діагностики успішності навчання:

- для поточного контролю - тести, задачі, обліково-аналітичні ситуаційні дискурси;
- для проміжного контролю – модульні завдання, що включають тести і задачі;
- для підсумкового контролю – екзаменаційні білети.

Виходячи з основних навчальних цілей вивчення дисципліни “Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на підприємстві”, виокремлені основні засоби діагностики успішності навчання (табл. 2).

Таблиця 2

Основні засоби діагностики успішності навчання з дисципліни “Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на підприємстві”

Ціль та об'єкт оцінювання успішності	Дидактичні засоби досягнення	Дидактичні матеріали
Засвоєння основних понять і термінів	– Усне опитування – Тестування	– Контрольні запитання – Тестові завдання
Засвоєння методики обчислення базових показників облікової оцінки й аналізу для управління витратами на підприємстві	– Тестування – Розв'язування практичних завдань	– Тестові завдання – Практичні завдання
Розвиток навичок застосування методів і показників обліку для ухвалення рішень щодо величини витрат	– Розв'язування практичних завдань у межах певної теми	– Практичні завдання
Розвиток навичок самостійного та комплексного застосування різних методів і показників обліку й аналізу для розвитку вміння ухвалювати рішення з метою оптимізації витрат, науково їх обґрунтувати.	– Виконання індивідуальних науково-дослідних робіт.	– Тематика науково-дослідних робіт, методичні рекомендації до їх виконання.

4. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні та організаційно-функціональні складові обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві.

Тема 1. Теоретичні основи обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві.

Тема 2. Організація обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємстві.

Змістовий модуль 2. Релевантність обліково-аналітичної інформації в поточному та стратегічному управлінні витратами на підприємстві.

Тема 3. Перспективні тенденції вибору методів обліку й аналізу витрат для ефективного управління ними.

Тема 4. Розвиток обліково-аналітичного забезпечення управління витратами у стратегічному управлінському обліку на підприємстві..

5. Рекомендована література

5. 1. Основна навчальна література

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 16.07.1999 р. №996 (зі змінами та доповненнями). URL : [http:// zakon1.rada.gov.ua/go/996-14](http://zakon1.rada.gov.ua/go/996-14).
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 30.11. 1999 р. №291 (зі змінами). URL : [http:// zakon1.rada.gov.ua/go/z0893-99](http://zakon1.rada.gov.ua/go/z0893-99).
3. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку // Верховна Рада України. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені наказом Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 р. № 373. URL : [http://www. ukraine.uapravo.net/data2008/.../ukr21347](http://www.ukraine.uapravo.net/data2008/.../ukr21347).
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 “Подання фінансової звітності”. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013.
6. Атамас П. Й. Управлінський облік. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2009. 439 с.
7. Бутинець Ф. Ф., Давидюк Т.В., Канурна З.Ф., Малюга Н.М., Чижевська Л.В. Бухгалтерський управлінський облік: підручник. 3-те вид., доп.і перероб. Житомир: ПП “Рута”, 2005. 480 с.
8. Голов С. Ф. Управлінський облік. Підручник. 4-те вид. К. : Лібра, 2008. 704 с.
9. Пилипенко А. А., Дзьобко І. П., Писарчук О. В. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань: монографія. Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. 344 с.
10. Пушкар М. С. Управлінський облік : нові підходи, ідеї, концепції. Сучасні проблеми системи обліку в Україні : монографія. Тернопіль: 2010. 550 с.

11. Попівняк Ю. М. Релевантність витрат підприємства в процесі прийняття управлінських рішень. *Фінансова система України : збірн. наук. праць*. Острог : Вид-во НУ “Острозька академія”, 2008. Випуск 10. Ч. 2. С. 243–251.
12. Попівняк Ю. М. Втрати підприємства та особливості їх класифікації. *Фінансова система України : збірн. наук. праць*. Острог : Вид-во НУ “Острозька академія”. 2009. Випуск 12. С. 90–102.
13. Струк Н. С., Попівняк Ю. М. Застосування методу еталонного оцінювання для підвищення ефективності функціонування фінансового механізму управління витратами на підприємствах ювелірної промисловості. *Збірн. наук. праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. Черкаси : Вид-во ЧДТУ, 2012. Випуск 32. Ч. II. С. 94–100.
14. Струк Н. С. Методичне підґрунтя обліку трансакційних витрат на підприємстві. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації : зб. наук. пр. Національна академія статистики, обліку та аудиту*. Київ : Бізнес Медіа Консалтинг, 2012. Вип. 1(8). С. 188–198.

5. 2. Допоміжна навчальна література

15. Аткинсон Э. А., Банкер Р. Д., Каплан Р. С., Янг М. С. *Управленческий учет* : пер. с англ. 3-е изд. М. : Вильямс, 2005. 878 с.
16. Бутинець Ф. Ф., Герасимчук Н. В. *Управлінський облік: Збірник задач і вправ*. Житомир: ЖІТІ, 2006. 232 с.
17. Вахрушина М.А. *Бухгалтерский управленческий учёт: Учеб.пособие*. ВЗФЭИ. М.: ЗАО “Финстатинформ”, 2001. 318 с.
18. Гарасим П. М., Журавель Г. П., Хомин П. Я. *Курс управлінського обліку. Навч. посібник*. К.: Знання, 2007. 314 с.
19. Гасенко Л. В., Грановський С. С. *Управлінський облік : навчальний посібник*. Дніпродзержинськ, 2007. 215 с.
20. Друри К. *Управленческий и производственный учет*. [пер. с англ. В.Н. Егорова]. 6-е изд. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. 1423 с.
21. Зоріна В. Н. *Формування та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в галузях народного господарства: навчальний посібник*. Київ: Центр навчальної літератури. 2008. 240 с.
22. Лень В. С. *Управлінський облік: навчальний посібник*. Київ: Знання - прес, 2003. 287 с.
23. *Обліково-аналітичне забезпечення управління: вітчизняний і міжнародний досвід : монографія / за заг. ред. проф. Білопольського М. Г., Сизоненко О. А. : Макіївський економ.-гуманіт. ін-т. Донецьк, 2014. 352 с.*
24. Нападівська Л.В. *Управлінський облік : підручник*. К. : КНТЕУ, 2010. 647 с.
25. Панасюк В. М. *Витрати виробництва: управлінський аспект*. Тернопіль: Астон, 2005. 288 с.

26. Партин Г. О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій: монографія. Київ: УБС НБУ, 2008. 219 с.
27. Радецька Л., Овод Л. Управлінський облік: навч. посіб. К.: ВЦ “Академія”, 2007. 352 с.
28. Садовська І. Б., Тлужкевич Н. В., Гарасим М. П. Управлінський облік: навч. посіб. Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2010. 560 с.
29. Струк Н. С., Гармаш Х. П. Шляхи удосконалення організації обліку невиробничих операційних витрат підприємства у контексті формування статусу надійного ділового партнера на ринку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 14. С. 288–292.
30. Ткач В. І., Ткач М. В. Управлінський облік: міжнародний досвід. Ж.: Фінанси, облік та статистика, 2000. 144 с.
31. Управлінський облік : навч. посіб. / І. Б. Чернікова, Л. О. Кирильєва, А. В. Янчев, О. І. Черніков. Харків: Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі, 2009. 247 с.
32. Управлінський облік : підручник / Г. О. Партин, А. Г. Загородній, Т. І. Свідрик, ін.] ; Нац. ун-т “Львів. Політехніка”. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. 278 с.
33. Управлінський облік у схемах і таблицях: навч. посіб. /Л. І. Марущак, П. О. Марущак/ Т. : Астон, 2010. 192 с.
34. Фаріон І. Д., Писаренко Т. М. Управлінський облік: підруч. К.: Центр учбової літератури, 2012. 792 с.
35. Хенсен Р. Дон, Моувен М. М., Еліас С. Н., Сенков Д. У. Управлінський облік / пер. з англ. 5-го канад. вид. К. : “Міленіум”, 2002. 974 с.
36. Хорнгрен Ч. Т., Фостер Дж Бухгалтерский учёт : управленческий аспект : пер. с англ. под ред. Я. В. Соколова. М. : Финансы и статистика, 2005. 416 с.
37. Ющак Ж. М. Особливості обліку витрат інноваційної діяльності. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз*. 2014. Вип. 3 (30). С. 449–457.
38. Яругова А. Управленческий учет: опыт экономически развитых стран / пер. с польского [предисловие Я. В. Соколова]. М.: Финансы и статистика, 1991. 240 с.

5. 3. Методична література

39. Конспект лекцій (у електронному форматі надсилається на скриньку аспіранта).
40. Методичні рекомендації до виконання та оформлення науково – дослідних робіт з дисципліни “Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на підприємстві” за освітньо-науковою програмою підготовки доктора філософії зі спеціальності 071 “Облік і оподаткування”. ЛНУ ім. І. Франка, 2016. 4 с. (у електронному форматі надсилається на скриньку аспіранта).

Автор програми

доц., к.е.н. Струк Н. С.